

Jak opiekować się zabytkowym grobem - poradnik

2026-04-16

Zabytkowe pomniki nagrobne o wysokich walorach konserwatorskich spotykamy na krakowskich cmentarzach komunalnych, zwłaszcza Rakowickim i Starym Podgórskim, bardzo często. Znaczny ich odsetek ma swoich opiekunów prawnych (dysponentów), którzy powinni na bieżąco dbać o właściwe utrzymanie obiektów. ZCK w Krakowie opracował poradnik opisujący, na czym polega to zadanie i jak realizować je w zgodzie z prawem.

Chodzi przede wszystkim o ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., która nakłada na dysponentów grobów zabytkowych odpowiedzialność o charakterze prawnym. Ze statusem dysponenta grobu zabytkowego wiążą się zarówno uprawnienia, jak i obowiązki.

Do pierwszych należy możliwość pozyskiwania dofinansowań na prace restauratorskie i konserwatorskie, które pozwalają zachować pierwotny charakter pomnika nagrobnego. Z kolei brak wiedzy o obowiązkach wynikających z tego statusu może wywołać szereg negatywnych konsekwencji prawnych, m.in. w przypadku prowadzenia wszelkiego rodzaju prac bez wymaganej zgody.

To właśnie m.in. po to, aby przestrzec przed takimi błędami, Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie przygotował poradnik, w którym opisano kluczowe zagadnienia:

- prawa i obowiązki dysponenta grobu z zabytkowym pomnikiem nagrobnym
- zasady uznawania nagrobka za zabytkowy
- procedury uzyskania pozwolenia na prowadzenie prac przy zabytkowych pomnikach nagrobnych, ze wskazaniem organów i procedur
- możliwości pozyskania dofinansowania na prace konserwatorskie przy zabytkowych pomnikach nagrobnych usytuowanych na cmentarzach w Krakowie
- praktyczne porady dotyczące dopuszczalnych zabiegów i bieżącej konserwacji historycznego grobu, a także pielęgnacji zieleni (m.in. zakaz samodzielnego ingerowania w zieleń wysoką, ponieważ należy to do obowiązków zarządcy cmentarza).

Od czego warto zacząć?

Jeżeli nie mamy pewności, zweryfikujmy, czy dany pomnik nagrobny można zakwalifikować do kategorii zabytkowych i czy w związku z tym przysługuje nam status dysponenta grobu zabytkowego. Jeżeli tak jest, zapoznajmy się z **„Przewodnikiem dla dysponentów grobów zabytkowych”** [\[PDF\]](#), aby jak najlepiej zadbać o przekazane nam dziedzictwo w postaci często unikatowych pomników nagrobnych, stanowiących jednocześnie pamiątkę po przodkach i swoiste dzieła, które zdobią krakowskie nekropolie od kilku wieków, zamieniając wiele z nich w prawdziwe galerie dzieł sztuki pod gołym niebem.

W przypadku wątpliwości warto zwrócić się do pracowników Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Krakowie, którzy odpowiedzą na pytania i udzielą wyjaśnień. W sprawach konserwatorskich i z zakresu opieki nad zabytkowymi grobami można kontaktować się z Działem Ochrony Zabytków (tel.

**Magiczny
Kraków**

12 619 99 88 oraz **12 619 99 97**), natomiast w sprawach z zakresu pielęgnacji zieleni przy grobie rodzinnym – z Działem Zieleni i Utrzymania Cmentarzy (tel. **12 619 99 41** oraz **12 410 65 64**).

Przypomnijmy, że Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie w ramach środków gminnych oraz dzięki środkom z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa od kilkunastu lat prowadzi na krakowskich nekropoliach komunalnych prace restauratorskie i konserwatorskie wybranych zabytkowych nagrobków oraz grobowców, które nie posiadają dysponentów, zapobiegając ich postępującej degradacji. Środki pozyskane z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego czy Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego pozwalają z kolei zadbać o kwatery i groby wojenne.